

การอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า
PICTORIAL METAPHOR FOR WILDLIFE CONSERVATION CAMPAIGN
OF WORLD WIDE FUND FOR NATURE

สรสิข ชัยกิตติคุณ¹ และ กฤษณ์ ทองเลิศ²

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

² อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะการอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า และเข้าใจถึงการรับรู้และการตีความของผู้รับสารที่เกิดจากการอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า โดยใช้แนวทางการศึกษาเชิงสัญลักษณ์วิทยา และภาษาภาพเชิงเทคนิค แนวคิดเรื่องการอุปมาอุปไมย แนวคิดเรื่องนิเวศสำนึก และแนวคิดเรื่องการรื้อสร้าง เป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลประเภทภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าจำนวน 10 ชิ้น ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนักวิชาชีพและผู้รับสารกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน

ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะการอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า (1) การใช้ระบบสัญลักษณ์ภาพ ได้แก่ ภาพสัญลักษณ์เด็กอุปมาถึงความรู้เพียงเสา ความบริสุทธิ์ อนาคตของสิ่งมีชีวิต ภาพสัญลักษณ์มนุษย์อุปมาถึงสิ่งมีชีวิตที่ทรงปัญญา มีความซับซ้อนทางความคิด ภาพสัญลักษณ์อาวุธอุปมาถึงความรุนแรง การล่า การช่วงชิง และภาพสัญลักษณ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอุปมาถึงระบบนิเวศน์ที่สมบูรณ์ สภาพแวดล้อมของสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่บนโลก (2) ระบบความหมายแฝง ได้แก่ โทนสีของภาพ การจัดแสง มุมกล้อง และการจัดวางองค์ประกอบภาพ การอุปมาอุปไมยเชิงภาพ เป็นการอุปมาอุปไมยแบบภาพเปรียบเทียบ ในส่วนของการรับรู้และการตีความของผู้รับสาร สามารถจำแนกได้ 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การตระหนักถึงการสูญพันธุ์ของสัตว์ป่า (2) การตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโลก (3) การปลูกฝังสำนึกเรื่องการอนุรักษ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อม (4) การถวิลหาอดีต (5) สัมพันธบท และ (6) ภาพลักษณ์ขององค์การอนุรักษ์สัตว์ป่า

คำสำคัญ: การอุปมาอุปไมยเชิงภาพ, การรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่า, องค์การกองทุนสัตว์ป่า

Abstract

The purpose of this research is to understand the use of pictorial metaphor for wildlife conservation of World Wide Fund For Nature and to understand the perception and interpretation that receivers have through the use of pictorial metaphor for wildlife conservation of World Wide Fund For Nature. This research uses Semiology, Technical Visual Language, Concept of Metaphor, Concept of Ecological Conscience and Concept of Deconstruction as the study guidelines. The research conducts an analysis of 10 wildlife conservation images and in-depth interview with professionals and target receivers comprising 12 people.

The results found that the characteristics found in pictorial metaphor for wildlife conservation of World Wide Fund For Nature are (1) using symbolic picture system to make comparison, for example, the image of children, wildlife and fertile environment are referred to innocent and the future of ecosystem (2) using weapon symbols to refer to violence, hunting, pillaging, wildlife hunting is used as a metaphor for the destruction of the future of the world (3) creating significance for wildlife conservation campaign which consists of (a) using pictorial simile (b) using connotation through picture, such as the use of color, light, camera angle and picture composition and (c) using deconstruction by piecing together a story. On the other hand, the perception and interpretation of receivers can be classified into 6 points which are (1) to create endangered species awareness (2) to create environmental impact awareness (3) to create awareness of wildlife and environment conservation (4) to create the yearning for the past (5) to create intertextuality with other stories and (6) to create a positive image for wildlife conservation organizations.

Keyword: Pictorial Metaphor, Wildlife Conservation Campaign, World Wide Fund For Nature

1. บทนำ

ในอดีตที่ผ่านมาโลกของเราได้สร้างธรรมชาติและสัตว์ป่าอันก่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ขึ้นบนโลก สัตว์ป่า น้อยใหญ่ในธรรมชาติ รวมไปถึงต้นไม้เล็กและใหญ่ในธรรมชาติ ได้มีการพึ่งพาอาศัยกัน โดยที่ไม่สามารถขาดกันไปได้ แต่เมื่อโลกได้มีการถือกำเนิดของมนุษย์ขึ้น มนุษย์ซึ่งมีลักษณะทางกายภาพที่ธรรมชาติสร้างมาให้อ่อนแอกว่าสัตว์ชนิดอื่นบนโลก และมีการวิวัฒนาการทางร่างกายที่น้อยกว่า แต่ธรรมชาติก็ได้สร้างให้มนุษย์มีมันสมองที่ชาญฉลาดกว่าสัตว์อื่นบนโลกใบนี้ แต่ด้วยความชาญฉลาดของมนุษย์ที่ไร้ขีดจำกัด จึงทำให้มนุษย์สร้างความเสียหายให้แก่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุกๆวัน นับตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา มนุษย์ได้สร้างความเสียหายให้แก่โลกไปมาก โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหรือผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม ซึ่งถือเป็นประเด็นปัญหาทางจริยศาสตร์ต่อสิ่งแวดล้อม

จริยศาสตร์สภาวะแวดล้อมมองโลกธรรมชาติเป็นองค์รวม (Holistic view) มิได้มองโลกธรรมชาติแยกย่อยและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ แต่ต้องมีการอิงอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นการเน้นเอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย ซึ่งความสัมพันธ์แบบอิงอาศัยของทุกกลุ่มในโลกชีวะ และการเปลี่ยนแปลงในระบบของโลกชีวะมิใช่เพียงการเปลี่ยนแปลงในระดับปัจเจกเท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายของความสัมพันธ์ต่างๆ ทั้งหมดในระบบของโลกชีวะ และการมองโลกธรรมชาติเป็นองค์รวมเช่นนี้เป็นรากฐานสำคัญในการขยายมโนทัศน์ของสังคมศาสตร์ในครอบครัวโลกชีวะทั้งหมด (เนื่องน้อย บุญเนตร, 2537) World Wide Fund for Nature มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้มนุษย์หันมาสนใจการกระทำของคนที่มีการบ่อนทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมนุษย์ทุกผู้ทุกคนนั้นอาจทำร้ายธรรมชาติโดยที่ตนไม่รู้ตัว อาทิ การซื้อกระเป๋าหิ้วที่มาจากหนังสัตว์แท้ หรือแม้กระทั่งการใช้สิ่งของประจำวันที่ต้องมีการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาสร้างสิ่งเหล่านั้น ซึ่งองค์การมีนโยบายที่ต้องการรณรงค์ให้มีการลดการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อัญชลี พิเศษชูพันธ์ (2554) กล่าวว่า ภาพมีพลังอำนาจอย่างมากในการสร้างการรับรู้แก่ผู้รับสาร และสามารถกำหนดวิธีคิดให้แก่ผู้คน เพราะในอดีตนั้นภาพเคยถูกเชื่อว่าเป็นเครื่องมือที่สามารถสะท้อนความจริงที่เกิดขึ้นตามที่ดวงตาของเราเห็น แต่ในทุกวันนี้กลับกลายเป็นว่าภาพที่ตาของเราเห็นนั้นคือความจริงที่เกิดจากการประกอบสร้างและมีการประดิษฐ์ประคองผ่านเทคนิคของการสร้างภาพแบบต่างๆ เพื่อนำมาให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ไปในทิศทางนั้นๆ เพราะในงานรณรงค์ ภาพเหล่านี้คือรูปแบบหนึ่งในการสื่อสารใน

ลักษณะของการสื่อแทนความหมายจากการใช้องค์ประกอบต่างๆที่ได้ประกอบสร้างขึ้น วัตถุหรือสิ่งมีชีวิตในภาพจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายได้มากมาย นอกเหนือจากความหมายเดิมตามเนื้อแท้ทางกายภาพของสิ่งเหล่านั้น โดยอาจเป็นความหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาพจริงที่แสดงให้เห็น แต่เป็นความหมายอื่นที่สื่อผ่านสัญลักษณ์นั้นๆ

การอุปมาอุปไมยด้วยภาพ (Pictorial Metaphor) นั้นเป็นการนำสิ่งสองสิ่งหรือสิ่งมีชีวิตสองแบบที่มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงแต่อาจมีความเกี่ยวข้องทางใดทางหนึ่งมาไว้ในภาพภาพเดียว เพื่อทำให้เกิดการเปรียบเทียบในมุมมองของผู้รับสาร โดยการวิธีการออกแบบภาพเพื่อการอุปมาอุปไมยนั้นจะเป็นวิธีการที่อยู่เหนือจากการสร้างความหมายหรือการสื่อความหมายด้วยภาพไปอีกขั้นหนึ่ง โดยจะสามารถเพิ่มจินตนาการและการเรียนรู้ของผู้รับสารให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น สามารถขยายขอบเขตของทัศนคติในด้านต่างๆของผู้รับสารได้มากขึ้น ซึ่งการอุปมาอุปไมยด้วยภาพส่วนใหญ่ก็นั้นมักจะใช้ในงานภาพเพื่อการรณรงค์ เนื่องจากสามารถทำให้ผู้รับสารสามารถเห็นถึงสิ่งสองสิ่งที่ขัดแย้งกันที่เกิดขึ้นแต่สามารถมีส่วนเกี่ยวข้องกันได้ อาทิ ภาพเพื่อการรณรงค์ลดการฆ่าสัตว์ จะเป็นการนำศีรษะของมนุษย์มาประกอบสร้างร่วมกับลักษณะเด่นของสัตว์ เพื่อเป็นการอุปมาอุปไมยให้เกิดความรู้สึกถึงการเปรียบเทียบว่า สัตว์ก็มีชีวิตเช่นเดียวกับมนุษย์

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการใช้ภาพอุปมาอุปไมย มีความน่าสนใจ เนื่องจากเป็นวิธีการที่เน้นพลังอำนาจของภาพในการสร้างการรับรู้ และสามารถกำหนดควิทัศน์ของผู้คน ซึ่งการออกแบบสร้างสรรค์และตกแต่งทุกองค์ประกอบในภาพจะสามารถกระทบกับความรู้สึกของผู้รับสารในการสื่อสารความหมาย ในการวิเคราะห์การสื่อความหมาย (Visual signification) ของภาพเพื่อการรณรงค์ในงานวิจัยนี้ จะศึกษาในเชิงการทำงานของระบบสัญลักษณ์ (Sign system) ผนวกเข้ากับแนวคิดด้านการใช้ภาพอุปมาอุปไมย (Pictorial Metaphor) เพื่อดึงเอาความหมายในรูปแบบใหม่ๆ และวิธีการออกแบบใหม่มาใช้ในงานภาพเพื่อการรณรงค์

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะการอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า
2. เพื่อให้เข้าใจถึงการรับรู้และการตีความของผู้รับสารที่เกิดจากการอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า

3. ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำแนกได้ 2 แหล่ง คือ

3.1.1 ชิ้นงานของงานเพื่อการรณรงค์จากเว็บไซต์ www.google.com

ศึกษางานเพื่อการรณรงค์ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลชิ้นงานเพื่อการรณรงค์ โดยการสืบค้นและดาวน์โหลดผ่าน www.google.com เพื่อหาข้อมูลภาพรณรงค์ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า

3.1.2 ข้อมูลประเภทบุคคล

ศึกษการรับรู้และการตีความของผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับความหมายเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจำนวน 12 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากวิถีการดำเนินชีวิตที่มีการใช้สินค้าแบรนด์เนม เนื่องจากผู้ที่ใช้สินค้าแบรนด์เนมมีโอกาสใช้สินค้าที่มี

การผลิตที่มาจากสัตว์ป่า และมีโอกาสเข้าถึงสื่อการรณรงค์เพื่ออนุรักษ์สัตว์ป่า โดยแบ่งออกเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ทำงานธุรกิจ จำนวน 3 คน ผู้ให้ข้อมูลที่ทำงานสายการบิน จำนวน 3 คน ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนจำนวน 3 คน และผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักออกแบบงานโฆษณาจำนวน 3 คน

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 การวิเคราะห์ภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า โดยวิเคราะห์การอุปมาอุปไมยจากองค์ประกอบที่อยู่ภายในภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่า ซึ่งมีส่วนประกอบในเรื่องของการ ตัดทอน ตัดแปลง การรื้อสร้าง เพื่อสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับภาพเพื่อการรณรงค์ โดยใช้แนวทางการศึกษาเชิงสัญวิทยา แนวคิดเรื่องการอุปมาอุปไมย แนวคิดนิเวศสำนึก และแนวคิดเรื่องการรื้อสร้าง เข้ามาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

รูปที่ 1 ภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า
ชุด “Imagine this is yours : Tiger”

ที่มา: <https://www.boredpanda.com/32-most-creative-wwf-ads/>

3.2.2 วิเคราะห์การรับรู้และการตีความของผู้รับสารที่เกิดจากการอุปมาอุปไมยที่เกิดจากภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า ผ่านรูปแบบของการพรรณนา (Description analysis) เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบทางการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยการวิเคราะห์เบื้องต้นถึงลักษณะการอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์เพื่อแยกประเด็นคำถามตามแบบสัมภาษณ์ ตามกลุ่มแหล่งข้อมูลที่ศึกษา มุ่งเก็บข้อมูลเชิงลึก โดยนำข้อมูลมาเปรียบเทียบแล้วเชื่อมโยงข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้ในการดำเนินการเก็บรายละเอียดเพิ่มเติมในด้านอื่นๆ

4. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้จำแนกข้อค้นพบออกเป็น 2 ประเด็นตามปัญหาคำถามการวิจัยดังนี้

ก.) ลักษณะการอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1.1) เนื้อหาภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า

เนื้อหาภายนอกหรือเนื้อหาทางรูปธรรม เนื้อหาของภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า สามารถจำแนกประเด็นเนื้อหาทางรูปธรรมได้ดังนี้ 1) ภาพสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ที่เป็นสัตว์ที่มีจำนวนน้อยลงในปัจจุบันและสัตว์ที่เป็นใกล้สูญพันธุ์ 2) ภาพสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ เป็นอีกส่วนประกอบที่สำคัญในการร่วมสื่อความหมายให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ ธรรมชาติของสัตว์ป่าแต่ละประเภท 3)

ภาพอาวุธที่ถูกนำมาใช้ในการนำเสนอในภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่า 4) ภาพของมนุษย์หรือการกระทำของมนุษย์ในรูปแบบของการล่า การช่วงชิงของมนุษย์ที่มีการนำเอาอาวุธมาใช้ในการล่าสัตว์ป่าชนิดต่างๆ

การนำภาพของสิ่งที่มีอยู่จริง หรือสัตว์ป่าที่มีชีวิตอยู่จริงบนโลกมาปรากฏในภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่า โดยเมื่อผู้รับสารพบเห็นจะสามารถเข้าใจได้ในทันทีว่าภาพนั้นคือภาพของสิ่งใด หรือตัวอะไร ได้ในทันที สอดคล้องกับที่ Peirce (อ้างถึงใน กาญจนาน แก้วเทพ : 2545) ได้กล่าวไว้ว่า รูปสัญลักษณ์ที่มีรูปร่างหน้าตาที่คล้ายหรือเหมือนกับวัตถุที่มีจริงอย่างมากที่สุด เช่น ภาพของบุคคล รูปปั้นของบุคคล เมื่อเห็นก็ “ถอดรหัส” หรือเข้าใจความหมายได้ทันที ว่าภาพที่เห็นเป็นใครหรือหมายถึงสิ่งใด

เนื้อหาภายในหรือเนื้อหาทางนามธรรม เนื้อหาของภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า สามารถจำแนกประเด็นเนื้อหาทางนามธรรมได้ดังนี้ 1) การล่าลูกของสัตว์ป่าก็เปรียบเสมือนการฆ่าลูกของใครบางคน 2) การล่าสัตว์ป่าก็เปรียบเสมือนการทำลายสมดุลทางธรรมชาติ 3) การนำอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของสัตว์ป่ามาก็เปรียบเสมือนการตัดอวัยวะที่สำคัญของมนุษย์เช่นกัน 4) ผลกระทบที่มาจากสัตว์ป่าก็เปรียบเสมือนการช่วงชิงชีวิตทั้งชีวิตของสัตว์ป่าเหล่านั้น

1.2) วิธีการสร้างความหมายภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การสัตว์ป่า

วิธีการสร้างความหมายประกอบด้วยระบบสัญลักษณ์ภาพ ระบบความหมายแฝงของภาษาภาพและวิธีการสื่อความหมายของภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า มีดังนี้

1.2.1) การใช้ระบบสัญลักษณ์ภาพ

ระบบสัญลักษณ์ภาพที่ใช้ในการสื่อความหมายถึงการล่าสัตว์ป่าของภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า ประมวลได้ดังต่อไปนี้ 1) เด็ก มีความหมายเชิงสัญลักษณ์เป็นภาพแทนความไม่เดียงสา ไม่ประสีประสา บริสุทธิ์ ชื่อ ไม่ทันคน และเด็กยังเป็นสัญลักษณ์ถึงความหวัง การเติบโตและอนาคตของมวลมนุษยชาติ ซึ่งสอดคล้องกับที่ Peirce (อ้างถึงใน กาญจนาน แก้วเทพ, 2545) ได้กล่าวไว้ว่า สัญลักษณ์ที่อ้างอิงไปถึงสิ่งต่างๆ ได้จากการถอดความหมายโดยใช้กฎที่กำหนดขึ้น หรือการเชื่อมโยงที่เป็นวิถีปฏิบัติประจำ (Habitual connection) เนื่องจากสัญลักษณ์ (Symbol) นั้น เป็นการตกลงร่วมกันของมนุษย์ในการกำหนดความหมาย 2) ชูดหรือส่วนประกอบบางส่วนของสัตว์ มีความหมายเชิงสัญลักษณ์เป็นภาพแทนความหมายถึงสัตว์ป่า สัตว์ทะเล ที่อาศัยอยู่ในระบบนิเวศน์ในธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ 3) มนุษย์ มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ถึง สิ่งมีชีวิตทรงภูมิปัญญา มีความเฉลียวฉลาด แต่มีร่างกายที่อ่อนแอ 4) อาวุธของมนุษย์ ได้แก่ ปืน มีด ธนู สื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ได้ถึงความรุนแรง การคร่าชีวิต และการช่วงชิง 5) ต้นไม้ ใบหญ้า และพื้นดิน มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ถึง ความอุดมสมบูรณ์ ความบริสุทธิ์ด้วยสิ่งต่างๆ มากมายโดยไม่มีส่วนใดขาดตกบกพร่อง 6) สีเขียว เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายถึงธรรมชาติที่อยู่ภายในป่าไม้ อันอุดมสมบูรณ์ ไม่ว่าจะต้นไม้ ใบหญ้า พื้นดิน 7) สีเหลือง เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายถึงธรรมชาติที่อยู่ในเขตร้อน มีต้นไม้ใบหญ้าขึ้นแต่ไม่มาก 8) สีขาว เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายถึงธรรมชาติที่อยู่ในเขตขั้วโลก ซึ่งเป็นสถานที่ที่ไม่มีต้นไม้ ใบหญ้าขึ้น 9) สีฟ้า เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายถึงธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเล ที่มีเหล่าสัตว์ทะเลอาศัยอยู่มากมาย

การสะท้อนภาพให้เห็นถึงสิ่งหรือการกระทำของมนุษย์ที่เคยเกิดขึ้นอดีต รวมถึงเกิดขึ้นในปัจจุบัน อาทิ การเบียดเบียน ช่วงชิง บุกรุก เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง โดยมีคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมา ซึ่งมนุษย์มองว่าตนเองเป็นเจ้าของทุกสิ่งอย่างบนโลกนี้ แต่ก็ยังมีมนุษย์อีกหลายกลุ่มที่มองว่าธรรมชาติของเรานั้นเป็นองค์รวม โดยทุกชีวิต ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาตินั้นล้วนมีคุณประโยชน์ในตัวของมัน สอดคล้องกับที่ เนื่องน้อย ภูษ

เนตร (2537) ได้กล่าวไว้ว่า การมองแบบองค์รวมเป็นการมองโลกธรรมชาติในฐานะที่เป็นระบบของการประสานงาน และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างส่วนต่างๆ ไม่ว่าส่วนนั้นจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่โตมากขนาดใด

1.2.2) ระบบความหมายแฝงของภาษาภาพ

ระบบความหมายแฝงของภาษาภาพเป็นลักษณะของความหมายทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อความรู้สึกรับสาร ดังนี้ 1) การใช้โทนสีในภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล การใช้โทนสีที่ต้องการบ่งบอกถึงบรรยากาศที่สื่อให้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติที่มีอยู่จริง จึงไม่จำเป็นต้องใช้สีที่ฉูดฉาด เพื่อดึงดูดสายตาของผู้รับสาร 2) การจัดแสงของภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่าพบการจัดแสงเพียงลักษณะเดียวคือ การใช้แสงโดยรอบจะมีการใช้แสงโทนมืด (Low key) ซึ่งมีความหมายแฝงถึงความลึกลับ น่ากลัว และการใช้แสงในโทนสว่าง (High key) ซึ่งมีความหมายถึงการเปิดเผย ความจริงใจ 3) การใช้มุมกล้องของภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่ามีการใช้มุมกล้องโดยมากเป็นมุมกล้องปกติ (Medium Short) แต่จะมีการใช้มุมกล้องที่แตกต่างออกไปมุมกล้องแบบมุมสูง (Bird's eye view) เพื่อต้องการให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ สอดคล้องกับแนวคิดภาษาภาพเชิงเทคนิค 4) การจัดองค์ประกอบภาพเพื่อเน้นความเด่นที่สำคัญได้แก่ การจัดสมดุลแบบสมมาตร (Symmetrical Balance) และการวางจุดสนใจเอาไว้ตรงกลางภาพเพื่อให้เกิดจุดสนใจเพียงจุดเดียวคือตรงกลางของภาพ (Point of view) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดภาษาภาพเชิงเทคนิคการจัดองค์ประกอบภาพเพื่อให้เกิดจุดสนใจแก่ผู้รับสาร ผู้รังสรรค์ภาพมีการนำภาพมาจัดวางองค์ประกอบเพื่อให้เกิดจุดสนใจที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นจุดแรกที่ผู้รับสารจะเห็นหรือจ้องมอง ซึ่งเป็นการนำเอาภาพของสัตว์ป่าที่อยู่ในธรรมชาติมาไว้ด้านหน้าของภาพ แล้วจัดวางองค์ประกอบอื่นๆ ให้ส่วนประกอบ จึงทำให้ภาพของสัตว์ป่าเหล่านี้มีความโดดเด่น และเป็นจุดสนใจแรกที่ผู้รับสารจะจ้องมอง สอดคล้องกับที่ ประวิทย์ แต่งอักษร (2548) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดองค์ประกอบภาพให้เกิดจุดเด่นของภาพ (Dominance Contrast) หรือจุดแรกที่เรียกชื่อความสนใจของผู้ชมให้จ้องมอง 3) การอุปมาอุปไมยเชิงภาพ ในงานภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่าทั้ง 10 ภาพ พบว่ามีการใช้การอุปมาอุปไมยในประเภทที่ 3 คือ การอุปมาอุปไมยแบบภาพเปรียบเทียบ (Pictorial Simile) โดยมีการใช้วัตถุหรือภาพประเภท สัตว์ และมนุษย์นำมาประกอบสร้างเป็นภาพเพื่อให้เกิดความหมายเชิงอุปมาอุปไมย ซึ่งการอุปมาแบบ PM1 และ PM2 จะแตกต่างจาก MP1s, MP2s และ Ps ซึ่งทั้ง 3 แบบแรกในภาพของ Subject ที่ 1 และ Subject ที่ 2 จะปรากฏให้เห็นในภาพรณรงค์แต่จะเฉพาะภาพอุปมาอุปไมยนี้ส่วนหนึ่งเป็น ข้อความ (Text) หรือภาษา (Verbal) อีกส่วนหนึ่งเป็นภาพ (Pictorial) ส่วนที่เป็นข้อความมักจะเป็นการใช้สำนวนเปรียบเทียบหรือเปรียบเทียบสิ่งของหรือสิ่งมีชีวิตกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งในเชิงส่งเสริมกันหรือในเชิงตรงกันข้ามกัน (Paradox) สอดคล้องกับที่ Charles Forceville (1996 อ้างถึง ใน ณัฐพงษ์ หริรักษา พิทักษ์, 2540) ได้กล่าวไว้ว่า การแยกภาพใดเป็น Primary และ Secondary Subject นั้น ไม่มีความสำคัญเท่ากับการอุปมาแบบ MP1s และ MP2s ด้วยเหตุที่ภาพทั้งสองได้ถูกนำมาเสนอและถูกประกอบคู่ให้เห็นในภาพรณรงค์พร้อมกัน โดยเรียกว่า Pictorial Metaphor 1 (PM1) และ Pictorial Metaphor 2 (PM2) โดยมาก PM1 มักจะเป็นภาพสิ่งของหรือสัตว์ ส่วน PM2 จะเป็นภาพที่ถูกเปรียบเทียบหรืออุปมาถึง ซึ่งจะทำหน้าที่สื่อให้เห็นถึงคุณลักษณะ (Feature) หรืออรรถประโยชน์ (Proposition Benefits) ของสิ่งของหรือสัตว์ได้ว่า สิ่งของหรือสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในภาพรณรงค์อยู่ขั้นนั้นสื่อถึง “สาร” อะไร หรือเป็นการสื่อถึง “สารหลัก” (Key Message) ของภาพรณรงค์ขั้นนั้นๆ 4) การรื้อสร้าง ภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่าทั้ง 10 ภาพ พบว่า มีเพียง 3 ภาพที่มีการนำแนวคิดการรื้อสร้างมาใช้ในงานซึ่งเป็นการนำภาพแต่ละชิ้นแยกชิ้นส่วนออกมาจากภาพเดิมที่มีอยู่แล้วจึงนำส่วนต่างๆ ของสิ่งนั้นๆ มาประกอบกันใหม่เพื่อให้เกิดภาพในรูปแบบใหม่ ความหมายใหม่ มีความแปลกตา สามารถสร้างแรงดึงดูดให้ผู้รับสาร

เกิดความสนใจในเนื้อหาของสารมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสามารถเสริมสร้างจินตนาการให้แก่ผู้รับสารได้อีกด้วย สอดคล้องกับที่ ชีระยุทธ เจริญ (2548) กล่าวว่า การรื้อสร้างเป็นการนำส่วนต่างๆ มาใส่ไว้ในภาพหนึ่งภาพ นำมาแยกชิ้นส่วนต่าง ๆ ออกจากกัน แล้วนำมาประกอบกับสิ่งอื่นเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ที่มีความแปลกตา และสามารถดึงความสนใจจากผู้ที่ได้รับชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข.) การรับรู้และการตีความของผู้รับสารที่เกิดจากการอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์การกองทุนสัตว์ป่า ผลการวิเคราะห์พบว่า การรับรู้และการตีความของผู้รับสารสามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) การตระหนักถึงการสูญพันธุ์ของสัตว์ป่า

การตระหนักถึงการสูญพันธุ์ของสัตว์ป่าเป็นปัญหาที่สำคัญมากปัญหาหนึ่ง ที่มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องรับรู้เข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์ป่า เพียงเพื่อความต้องการของมนุษย์ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นความบันเทิง บ้างจ่ายด้านการค้า การทำธุรกิจ หรือการล่าเพื่อความอยู่รอด ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ส่งผลทำให้สัตว์ป่าหลายชนิดต้องสูญพันธุ์ไปจากโลกใบนี้ ทำให้คนรุ่นหลังไม่รู้จักและไม่ได้เรียนรู้สัตว์เหล่านี้ได้อีกต่อไป

2) การตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโลก

การตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญอย่างมาก ซึ่งถ้าหากมนุษย์ตระหนักถึงผลกระทบที่ตามมา จะทำให้มนุษย์คิด วิเคราะห์ ได้ตรง การกระทำของตนเองว่า ถ้าหากตนล่าสัตว์ป่าหรือทำลายธรรมชาติจะส่งผลอย่างไรต่อสิ่งแวดล้อมและจะส่งผลกระทบต่ออย่างไรต่อมนุษย์ในภายภาคหน้า และจะทำให้มนุษย์เกิดการขังคิดก่อนที่จะทำลายสิ่งแวดล้อมโลกไปมากกว่านี้

3) การปลูกฝังสำนึกเรื่องการอนุรักษ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อม

การปลูกฝังสำนึกเรื่องการอนุรักษ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อมของคนในปัจจุบันจะแบ่งออกเป็น 2 ความคิดเห็นคือ คนที่มองว่าการปลูกฝังเรื่องการอนุรักษ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนตามรายวิชาที่เพียงพอแล้วในการที่จะทำให้คนรุ่นใหม่หันมาอนุรักษ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น กับคนที่มองว่าการปลูกฝังเรื่องการอนุรักษ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนไม่เพียงพอต่อการปลูกฝังให้คนรุ่นใหม่หันมาอนุรักษ์ และจะต้องมีการทัศนศึกษาหรือการทำให้คนรุ่นใหม่ได้สัมผัสถึงบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติของจริง เพื่อให้เกิดจิตสำนึกและเข้าใจถึงความสำคัญของสัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อม

4) การถวิลหาอดีต

ประสบการณ์หรือการนึกคิด นึกถึงอดีตที่เคยเกิดขึ้นกับตนเอง สามารถเป็นตัวบ่งบอกถึงการปลูกฝังการอนุรักษ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อมได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากการประสบกับเหตุการณ์นั้นๆ มาด้วยตนเอง จะทำให้ตนเองตระหนักและรับรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับธรรมชาติ และคิด ไปถึงผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่สามารถพบเห็นได้ในการใช้ชีวิตประจำวัน หรือในบางคอนอาจนึกถึงในสมัยเรียนใน โรงเรียนที่มีการสอนเรื่องสัตว์ป่าสงวนว่ามีอะไรบ้าง ก็ช่วยทำให้รู้ถึงความทรงจำและช่วยทำให้เกิดความคิดที่จะอนุรักษ์สัตว์ป่าและธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

5) สัมพันธบท

ภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่า มีการประกอบสร้างภาพให้ภาพมีความคล้ายกับภาพยนตร์เรื่อง สงครามกรุง Troy เพื่อให้คนที่ได้รับชมภาพนี้เกิดความคิดความเข้าใจที่ตรงกัน และภาพดังกล่าวยังได้ทำให้คนที่พบเห็นนึกถึงเหตุการณ์ข่าวที่เกิดขึ้น คือการฆ่าเสือดำ จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาทำให้ทราบได้ว่า การเชื่อมโยงระหว่างภาพเพื่อการ

รณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่ากับเหตุการณ์ที่เกิดในปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสามารถเป็นการย้ำเตือนให้คนรุ่นใหม่ได้ทราบว่ามีสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์อยู่อีกหลายชนิด และมันจะหมดไปถ้าหาเราไม่ช่วยกันอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเหล่านี้เอาไว้

6) ภาพลักษณ์ขององค์กรอนุรักษ์สัตว์ป่า

ภาพลักษณ์ขององค์กร World Wide Fund For Nature มีภาพลักษณ์ที่ดี คนที่รู้จักองค์กรจะมีความเห็นว่าเป็นองค์กรที่จัดตั้งมาเพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง และยังคงรณรงค์อยู่เรื่อยๆ ในปัจจุบัน เมื่อมีเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับสัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อม องค์กรจะเคลื่อนไหวและจะรณรงค์เพิ่มมากยิ่งขึ้น ในด้านของคนที่ไม่รู้จักกับองค์กรมาก่อน จะมองว่าเป็นองค์กรที่รณรงค์เพื่อให้นักหันมาอนุรักษ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อม แต่ไม่ทราบว่ามีการเคลื่อนไหวอย่างไร ถึงอย่างไรก็ตามภาพลักษณ์ขององค์กรก็เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการเผยแพร่ การรณรงค์เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อมเช่นกัน

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ลักษณะการอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าขององค์กรกองทุนสัตว์ป่าประกอบไปด้วย (1) การใช้ระบบสัญลักษณ์ภาพ (2) ระบบความหมายแฝง และการรับรู้และการตีความของผู้รับสาร สามารถจำแนกได้ 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การตระหนักถึงการสูญพันธุ์ของสัตว์ป่า (2) การตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโลก (3) การปลูกฝังสำนึกเรื่องการอนุรักษ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อม (4) การฉ้อโกง (5) สัมพันธภาพ และ (6) ภาพลักษณ์ขององค์กรอนุรักษ์สัตว์ป่า

การอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าในปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่า นอกจากการอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์อนุรักษ์สัตว์ป่าแล้วยังมีภาพที่เป็นการนำวิธีการอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อรณรงค์อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกมากมาย ดังนั้นผู้ที่สนใจสามารถนำเอาหลักการดังกล่าวเพื่อนำไปวิเคราะห์ร่วมกับการอุปมาอุปไมยประเภทอื่นๆ ได้ เพื่อให้ได้คำตอบทางการวิจัยที่หลากหลายและแตกต่างไปจากเดิม และผู้ที่สนใจสามารถนำเอาหลักการดังกล่าวไปวิเคราะห์ร่วมกับสื่อประเภทอื่นได้ด้วย เช่น การอุปมาอุปไมยผ่านสื่อภาพยนตร์ หรือการอุปมาอุปไมยผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์

การอุปมาอุปไมยเชิงภาพเพื่อการรณรงค์ผู้สร้างสรรคขึ้นงานควรคำนึงถึงหลักสำคัญอยู่ 5 ประการ ได้แก่ (1) เนื้อหาภายนอกหรือเนื้อหาทางรูปธรรม ควรคำนึงถึงส่วนประกอบแต่ละส่วนภายในภาพ เลือกสรรภาพที่ผู้รับสารสามารถรู้จัก เข้าใจในภาพนั้นๆ ได้ทันที ที่เป็นภาพของสิ่งใด โดยภาพจะต้องมีความคมชัดและสามารถทำให้ผู้ที่รับสารที่มีประสบการณ์ไม่เท่ากัน ต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์ เข้าใจได้ตรงกันว่าภาพนั้นคือสิ่งใด (2) เนื้อหาภายในหรือเนื้อหาทางนามธรรม การเลือกสรรภาพจำเป็นจะต้องคำนึงว่า ภาพนั้นๆ สามารถสื่อได้ถึงสิ่งใด และภาพนั้นๆ สามารถเป็นตัวแทนของสิ่งอื่นได้ โดยที่จะต้องเป็นภาพที่สามารถทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจที่ตรงกันว่า ภาพนั้นหมายถึงสิ่งใด (3) การจัดวางองค์ประกอบภาพ ในการสร้างสรรค์ภาพจำเป็นจะต้องมีการนำส่วนประกอบของภาพทั้งหมดมาจัดวาง โดยจำเป็นจะต้องคำนึงถึงความหมายของแต่ละจุดในการวางภาพ เพื่อให้เกิดความหมายทางภาพที่สามารถส่งเสริมให้ความหมายของภาพนั้นๆ สมบูรณ์และเข้าใจได้ตรงกัน (4) การใช้ระบบสัญลักษณ์ภาพ เพื่อให้การสื่อความหมายของชิ้นงานสามารถเข้าถึงผู้รับสารและสามารถทำให้เกิดความเข้าใจได้ตรงกัน ซึ่งสัญลักษณ์ต่างๆ สามารถช่วยให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจในเนื้อหาสารมากยิ่งขึ้น (5) การอุปมาอุปไมยเชิงภาพ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งส่วนสำคัญที่

สามารถทำให้การตีความของผู้รับสารเปิดกว้างและมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น สร้างความเพลิดเพลินในการตีความ
เนื้อหาของผู้สร้างสรรค์ โดยการนำเอาสิ่งหนึ่งมาเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อให้เกิดความน่าสนใจกับผู้รับสาร

6. เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). *ความเรียงว่าด้วยสัญญาวิทยากับสื่อสารมวลชน*. มองสื่อใหม่มองสังคมใหม่.
- ณัฐพงษ์ หริรัชชาพิทักษ์. (2540). *การศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาพอุปมาอุปไมยในงานโฆษณาสิ่งพิมพ์*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ธีระยุทธ เฉยทิม. (2548). *การใช้รูปแบบศิลปะคอนสตรัคชันเพื่อสื่อสารบุคลิกภาพในการออกแบบสิ่งพิมพ์โฆษณา*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- เนืองน้อย บุญเนตร. (2537). *จริยศาสตร์สภาวะแวดล้อม: โลกทัศน์ในพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประวิทย์ แต่งอักษร. (2548). *การวิจารณ์ภาพยนตร์แนวรูปแบบนิยม 2, เอกสารการสอน
ชุดวิชาทฤษฎีและการวิจารณ์ภาพยนตร์เบื้องต้น*. สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัญชลี พิเศษฐพันธ์. (2554). *การสื่อความหมายของภาพและภาวะหลังสมัยใหม่ในงานโฆษณาทางสิ่งพิมพ์ไทย*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).